

*Tatjana Bugarski**

Pravni fakultet, Univerzitet u Novom Sadu

ZAJEDNIČKI ISTRAŽNI TIMOVI KAO INSTRUMENT PREKOGRANIČNE SARADNJE U KRIVIČNIM STVARIMA

Apstrakt: Savremeni uslovi života ljudi u eri ekspanzije informacionih tehnologija, globalnih kretanja ljudi, robe i usluga usloveli su ekspanziju raznih pojava oblika prekograničnog kriminaliteta. Borba protiv ovih oblika kriminaliteta zahteva permanentno usavršavanje postojećih instrumenata prekogranične saradnje u krivičnim stvarima, kao i stvaranje novih. Jedan od veoma efikasnih instrumenata saradnje su zajednički istražni timovi koji zbog svojih specifičnosti, kao i rezultata koje ostvaruju u praksi zaslužuju posebnu pažnju. Ovaj rad je posvećen upravo zajedničkim istražnim timovima, a pitanja koja su obrađena u vezi sa ovim instrumentom su: nastanak i razvoj ovog vida međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, pravna regulativa, kao i Praktični priručnik (uputstvo) u vezi sa formiranjem i radom zajedničkih istražnih timova koji je Savet Evrope doneo 2017. godine. U radu je ukazano na razliku između zajedničkih istražnih timova, zajedničkih (paralelnih) istraga i zajedničkih istražnih tela. Takođe, pažnja je posvećena i ulozi Evropske pravde (Eurojust), Europol, OLAF-a i SELEC centra u formiranju i radu zajedničkih istražnih timova.

Ključne reči: međunarodna saradnja, zajednički istražni timovi, Evropska pravda, Europol, OLAF, SELEC

UVODNA RAZMATRANJA

Principi suverene jednakosti i teritorijalnog integriteta imaju čvrsto utemeljenje u međunarodnom pravu i praksi i ovi principi sprečavaju bilo koju državu da postupa na teritoriji druge države, u smislu da preduzima bilo kakve mere i radnje, bez prethodne saglasnosti te države. Zbog toga, kada je u pitanju borba protiv prekograničnog kriminaliteta, najvažniju ulogu imaju mehanizmi međunarodne pravne pomoći, a pravni osnov za saradnju može biti domaće pravo, bilateralni ili multilateralni ugovori, kao i kombinacija istih. Međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima ima najrazličitije pojavne oblike koji imaju za cilj da omoguće i olakšaju sprovođenje istrage, kao i krivično gonjenje u državama. Najčešće vrste pomoći koje se traže se odnose na prikupljanje informacija ili dokaza, identifikaciju i hvatanje osumnjičenih lica, ispitivanje svedoka, pretresanje, privremeno oduzimanje predmeta, pribavljanje ekspertskih mišljenja, pribavljanje originala ili overenih kopija relevantnih dokumenata i snimaka, transfer zatvorenika i drugo.

* Redovni profesor, t.bugarski@pf.uns.ac.rs

Potreba za brzim reagovanjem i postupanjem u prekograničnoj saradnji je dovela postepeno do uvođenja neformalnih oblika saradnje koji su se pokazali kao veoma efikasni zbog čega stručnjaci iz prakse daju prednost ovom obliku saradnje koji se, kao i formalni oblici saradnje ostvaruje u skladu sa zakonom. Neformalni vidovi saradnje su brži, jeftiniji i lakši i koriste se u najranijim fazama istrage ili u krivičnom gonjenju. Najveća prednost neformalne saradnje je u tome što ona omogućava brzu razmenu informacija u ključnom momentu, dok se istovremeno obezbeđuje pribavljanje dokaza službenim putem. Formalni vidovi saradnje su karakteristični za kasnije faze krivičnog postupka, a kada se pravna pomoć odnosi na mere prinude, pretresanje, privremeno oduzimanje predmeta, pribavljanje iskaza svedoka i slično, pokazali su se kao nezamenljivi. U praksi se prilikom razmatranja da li da se u konkretnom slučaju postavi formalni zahtev za međunarodnu pravnu pomoć ili da se saradnja ostvari neformalnim putem, uzima u obzir da li će informacije i dokazi biti prihvaćeni kao dokazi na sudu ukoliko nisu pribavljeni formalnim putem, da li se isti rezultat može postići neformalnom saradnjom (policijska saradnja), kao i da li će pribavljanje informacija neformalnim putem pomoći da se olakša realizacija kasnijeg formalnog zahteva.¹ Međutim, u slučajevima kada se međunarodna saradnja u krivičnim stvarima ostvaruje neformalnim putem moraju se uzeti u obzir sledeći rizici:

- u nekim slučajevima se postavljanje neformalnih zahteva može smatrati gubljenjem vremena i to može dovesti do toga da strana kojoj se postavlja zahtev nije voljna na ovaj vid saradnje;
- neformalni zahtev može da dovede do obezbeđenja nepouzdanih dokaza iz razloga što se ne može identifikovati lice od kojeg smo dobili potrebne informacije jer to nije učinjeno formalnim putem;
- neformalni zahtevi mogu da kompromituju formalnu istragu ukoliko nemaju potreban stepen tajnosti.²

Imajući u vidu prednosti i nedostatke i formalnih i neformalnih oblika saradnje u krivičnim stvarima, stvoren je jedan poseban instrument međunarodne pravne pomoći koji u sebi objedinjuje prednosti i jednog i drugog oblika saradnje, čineći ga specifičnim i posebnim. Iako se „zajednički istražni timovi smatraju jednim od tri oblika policijske saradnje, pored saradnje koja se ostvaruje korišćenjem direktnih bilateralnih kontakata i saradnje koja se ostvaruje preko policijskih oficira za vezu“,³ može se reći da oni više predstavljaju oblik pravosudne saradnje.

I pre uvođenja zajedničkih istražnih timova na nivou Evropske unije, u Nemačkoj je na primer, njihovo korišćenje već bila ustaljena strategija u saradnji između

1 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) /2010/: *Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants, Guidelines on International Cooperation*, February 2010, p. 26. <https://www.un.org/ruleoflaw/files/UNODC%20Trafficking%20in%20Persons%20and%20Smuggling%20of%20Migrants%20Guidelines.pdf>

2 UNODC: *ibid.*, p. 26.

3 V. Le, P. Bell, M. Lauchs /2013/: Elements of Best Practice in Policing Transnational Organizer Crime Critical Success Factors for International Cooperation, *International Journal of Management and Administrative Sciences*, No. 3/2013, p. 25.

različitih državnih organa, kao i između različitih pokrajina, odnosno država Federalne Republike Nemačke. Prvi zajednički istražni tim u Nemačkoj bio je formiran još davne 1970. u Hamburgu između državne policije i federalnih carinskih organa u vezi sa krivičnim delom nezakonita trgovina narkotika.⁴

Rezultati zajedničkih istražnih timova formiranih posle donošenja Okvirne odluke Saveta Evrope 2002, pokazali su opravdanim napore međunarodne zajednice za iznalaženjem efikasnijih instrumenata u borbi protiv prekograničnog kriminaliteta. Prva iskustva u radu zajedničkih istražnih timova imaju Španija i Francuska, Holandija i UK, kao i Nemačka, Švedska i Slovačka.⁵

1. PRAVNI OSNOV ZA FORMIRANJE ZAJEDNIČKIH ISTRAŽNIH TIMOVA

Koncept zajedničkih istražnih timova kao strategije u borbi protiv organizovanog kriminaliteta i terorizma od strane policije u državama članicama Evropske unije prvi put je uveden Ugovorom iz Amsterdama 1997, a kasnije je ova ideja ponovljena u programu iz Tamperea 1999. i Haškom programu 2004. godine. Iako je u ovim dokumentima izražena jasna spremnost za formiranje zajedničkih istražnih timova, ova strategija ni danas nije zaživela u punom kapacitetu, a u prvih sedam godina svega 60 do 70, većinom bilateralnih zajedničkih istražnih timova, je sprovelo istrage što je izuzetno mali broj, imajući u vidu na primer da evropski oficiri za vezu u samo jednoj godini sprovedu preko deset hiljada prekograničnih operacija.⁶ Iako je strategija bila perspektivna, formiranje zajedničkih istražnih timova u praksi je veoma retko. Razlog za ovakvo stanje može se naći prvo u tome što je jako mnogo država članica kasnilo sa implementacijom Okvirne odluke o osnivanju zajedničkih istražnih timova u svoje nacionalno zakonodavstvo, kao i u tome što nisu još prevaziđene ozbiljne poteškoće u radu ovih timova. Osim uobičajenih problema koji se javljaju u vezi sa međunarodnom saradnjom, a koji se između ostalog odnose na ograničene ljudske i finansijske resurse, razlike u jezicima, kulturi, strategiji istrage i tehnikama, postoje i specifični problemi koji se javljaju u vezi sa formiranjem zajedničkih istražnih timova.⁷ Ovi specifični problemi se najvećim delom odnose na prikupljanje i izvođenje dokaza i njihovo korišćenje u sudskom postupku.

Često se ističe da različita pravna regulativa u vezi sa sprovođenjem istrage od strane zajedničkih istražnih timova može biti otežana ili čak onemogućena ukoliko postoje različita zakonska rešenja koja se prvenstveno odnose na određene standarde u vezi sa preduzimanjem istražnih radnji. Zbog toga se ističe kao neophod-

4 L. Block /2011a/: Joint Investigation Teams, The Panacea for Fighting Organised Crime? *Paper for the ECPR Annual Conference*, Reykjavik, Iceland, august 2011, p. 11.

5 Videti: J. Kapplinghouse: Joint Investigation Teams: basic ideas, relevant legal instruments and first experiences in Europe, *134th International Training Course visiting experts' papers*, http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No73/No73_07VE_Kapplinghaus2.pdf

6 L. Block /2011a/: *op. cit.*, p. 2.

7 Videti: M. Helmborg /2007/: Eurojust and Joint Investigation Teams: How Eurojust can support JITs, 245–251, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-007-0012-9.pdf> p. 247

no uspostavljanje zajedničkih istražnih standarda kao obavezan uslov za formiranje zajedničkog istražnog tima. Neki od ovih standarda već su sadržani u Evropskoj konvenciji o uzajamnoj pravnoj pomoći i odnose se na saslušanje osumnjičenog, ispitivanje svedoka i veštaka, kao i elektronski nadzor komunikacija.⁸

Interesantno je spomenuti da se zajednički istražni timovi spominju i u Konvenciji o uzajamnoj pomoći i saradnji carinskih službi.⁹ U članu 24. Konvencije je predviđena mogućnost osnivanja zajedničkih istražnih timova na osnovu međusobnog dogovora nadležnih organa država članica. U sastav tima mogu da budu izabrana službena lica koja imaju potrebna specijalizovana znanja. Ovi timovi sprovode istrage u slučajevima specifičnih povreda propisa koje zahtevaju istovremeno koordinisano delovanje u državama članicama. Zajednički istražni timovi prema Konvenciji koordiniraju zajedničke aktivnosti radi sprečavanja i otkrivanja posebnih vrsta povreda i prikupljaju informacije o umešanim licima, njihovim saradnicima i metodama koje koriste. Timovi se osnivaju samo za određenu svrhu i u ograničenom vremenskom periodu. Na čelu tima se nalazi službeno lice države članice u kojoj se odvijaju aktivnosti tima. Službena lica koja deluju u okviru tima sprovode mere i radnje na osnovu propisa države na čijem području tim deluje. Članstvo u timu ne daje službenim licima nikakva ovlašćenja u smislu da sprovode mere i radnje na teritoriji druge države članice. Ovo je i osnovna razlika u odnosu na zajedničke istražne timove formirane po drugim pravnim osnovama, kod kojih raspoređeno ovlašćeno lice može obavljati sve istražne radnje u zemlji članici koje su određene Ugovorom o zajedničkim istražnim timovima.

Značajni međunarodni pravni instrumenti koji omogućavaju uvođenje zajedničkih istražnih timova su: *Konvencija UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala* (član 19)¹⁰ kojom je prvenstveno predviđeno formiranje zajedničkih istražnih tela, a u nedostatku ugovora kojima se predviđa njihovo osnivanje, zajedničke istrage se mogu voditi od slučaja do slučaja, kada se donose posebni ugovori. *Konvencijom UN protiv korupcije* (član 49)¹¹ je na isti način predviđeno zaključivanje bilateralnih ili multilateralnih ugovora u vezi sa krivičnim stvarima koje su predmet istrage, krivičnog gonjenja ili sudskog postupka koji se vode u jednoj ili više država, radi formiranja zajedničkih istražnih tela, a u odsustvu ovih ugovora, cilj se može ostvarivati i formiranjem zajedničkih istražnih timova u konkretnom slučaju. *Drugim dopunskim protokolom Evropske konvencije o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima* (član 20)¹² predviđena je mogućnost formiranja

8 E. Bakker, J. Powderly /2011/: Joint Investigation Teams – Added Value, Opportunities and Obstacles in the Struggle against Terrorism, *The International Centre for Counter – Terrorism* No, 1, the Hague, p. 4.

9 Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on mutual assistance and cooperation between customs administrations, Official Journal C 024, 23/01/1998 P. 0002 – 0022.

10 Zakon o potvrđivanju Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dopunskih protokola, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori* broj 6/2001.

11 Zakon o ratifikaciji Konvencije UN protiv korupcije, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori* broj 12/2005

12 https://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/pc-oc/PCOC_documents/PC-OC%20_2011_%2015%20Rev%20Consolidated%20document%20mutual%20legal%20assistance.pdf

zajedničkih istražnih timova od strane dve ili više država i to na određen vremenski period i u određene svrhe. Zajednički istražni timovi treba da deluju na teritoriji država potpisnica ugovora o formiranju tima, i to pod sledećim opštim uslovima:

1. vođa tima treba da bude predstavnik nadležnog organa koji učestvuje u istrazi od strane države u kojoj tim deluje. Vođa tima treba da deluje u granicama svojih ovlašćenja, a u skladu sa nacionalnim propisima;
2. tim treba da sprovodi svoje operacije u skladu sa zakonima države na čijem području deluje. Članovi i raspoređeni članovi tima treba da svrše svoje zadatke pod rukovodstvom vođe tima i u skladu sa uslovima koji su utvrđeni u sporazumu na osnovu koga je tim formiran;
3. država u kojoj tim deluje treba da obezbedi osnovne organizacione uslove za rad tima.

Članovi zajedničkog istražnog tima države u kojoj tim deluje se nazivaju *članovi*, dok se članovi druge države nazivaju *raspoređeni članovi*. Raspoređeni članovi treba da budu prisutni izvođenju istražnih radnji, ali u određenim slučajevima vođa tima može da donese i drugačiju odluku, u skladu sa zakonom države na čijoj teritoriji tim deluje. Raspoređenim članovima u skladu sa propisima države u kojoj tim deluje, vođa tima može poveriti da preduzmu određene istražne radnje uz saglasnost nadležnog organa države u kojoj tim deluje, kao i druge države koja učestvuje u radu zajedničkog istražnog tima. Raspoređeni članovi takođe mogu da zahtevaju od nadležnih organa svoje države da preduzmu određene mere i radnje i to pod uslovima propisanim domaćim zakonodavstvom. Raspoređeni članovi obezbeđuju i potrebne informacije.

Prema *Okvirnoj odluci Saveta Evrope o formiranju zajedničkih istražnih timova*,¹³ predviđeno je osnivanje zajedničkih istražnih timova u slučaju kada:

1. istraga države članice u vezi sa konkretnim krivičnim delom zahteva tešku i zahtevnu istragu u smislu povezivanja sa drugim državama članicama;
2. veći broj država članica sprovodi istragu u vezi sa krivičnim delima u kojima okolnosti konkretnog slučaja zahtevaju saradnju i konkretne akcije u državama članicama koje su u to uključene.

Takođe, pravni osnov za formiranje i delovanje zajedničkih istražnih timova predstavlja i *Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi* koja je doneta 2006. godine.¹⁴ Potpisnici ove Konvencije su Albanija, BiH, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rumunija i Srbija i Bugarska. Odredbe ove Konvencije predviđaju zakonski okvir za policijsku saradnju među državama potpisnicima, uključujući i zakonski okvir za formiranje zajedničkih istražnih timova. Prema članu 27 Konvencije u skladu sa uzajamnim sporazumom nadležni organi dve ili više ugovornih strana mogu formirati zajednički istražni tim u posebne svrhe i određenog vremenskog trajanja, koji treba da sprovede krivičnu istragu u jednoj ili u više strana potpisnica

13 Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams, 2002/465/JHA.

14 The Police Cooperation Convention for Southeast Europe, <http://www.pccseesecretariat.si/index.php?page=documentspcc&item=35>

sporazuma kojim se formira ovakav tim. Sastav tima treba da bude predviđen samim ugovorom. Zahtev za formiranjem zajedničkog istražnog tima može da postavi jedna zainteresovana strana, a tim će delovati na području one strane ugovornice u kojoj je potrebno sprovesti istragu. Vođa tima treba da bude predstavnik nadležnih organa one strane ugovornice na čijoj teritoriji tim deluje. Vođa tima deluje u granicama nadležnosti koje su predviđene nacionalnim pravom.

Različiti pravni osnovi mogu da predstavljaju formalni problem za uspostavljanje zajedničkih istražnih timova između država koje koriste različit pravni osnov za uređenje ove problematike. Ovo je bio slučaj i sa formiranjem jednog od prvih zajedničkih istražnih timova između Ujedinjenog Kraljevstva i Holandije s obzirom na to da je Ujedinjeno Kraljevstvo svoju nacionalnu regulativu u vezi sa zajedničkim istražnim timovima donelo u skladu sa Okvirnom odlukom, dok je Holandija implementirala Kovenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći. Zbog toga je u Holandiji zakonom bilo predviđeno da je formiranje zajedničkih istražnih timova moguće moguće samo u skladu sa Konvencijom. S obzirom na to da je zakon u Ujedinjenom Kraljevstvu donet na osnovu okvirne odluke, formalno govoreći, ona nije bila adekvatan kandidat za formiranje zajedničkog istražnog tima. Međutim, Okružni sud u Holandiji zauzeo je stav da je okvirna Odluka obavezna za države članice i da ima nadnacionalni karakter i samim tim postoji pravni osnov za formiranje zajedničkog istražnog tima između Holandije i Ujedinjenog Kraljevstva.¹⁵

Formiranje zajedničkih istražnih timova nije samo moguće u okviru država članica Evropske unije već je moguće i između neke od država EU i SAD (na osnovu Ugovora o uzajamnoj pravnoj pomoći koji je potpisan između SAD i EU 25. juna 2003, čiji jedan član se odnosi na zajedničke istražne timove). Takođe, formiranje ovih timova je moguće i u Jugoistočnoj Evropi kod saradnje u vezi sa prekograničnim kriminalitetom u okviru Regionalnog centra za borbu protiv transnacionalnog kriminala u Jugoistočnoj Evropi.¹⁶

2. ZAJEDNIČKI ISTRAŽNI TIMOVI

Zajednički istražni timovi predstavljaju instrument međunarodne saradnje u krivičnim stvarima, posebno namenjen otkrivanju i dokazivanju krivičnih dela sa prekograničnim elementom. Iako se spominju u različitim pravnim i političkim dokumentima zajednički istražni timovi kao pojam nikada nisu bili jasno definisani. Tautološki, zajednički istražni tim može biti opisan kao tim koji se sastoji od predstavnika nadležnih organa različitih država, koji zajedno istražuju slučajeve međunarodnog prekograničnog kriminaliteta.¹⁷ Ovaj vid saradnje podrazumeva timski rad predstavnika nadležnih organa različitih država, što ga čini posebno komplek-

15 E. Bakker, J. Powderly: *op. cit.*, p. 3.

16 E. Bakker, J. Powderly: *ibid.*, p. 6.

17 A. De Moor /2005/: *Joint Investigation Teams: Belgium, the Netherlands, the United Kingdom – Can (or should) Europol Participate?*, Dissertation deposited to obtain the degree of master of European Criminology and Criminal Justice Systems, Gent University, Faculty of Law, Academic year 2005 /06, p. 7.

snim, ali istovremeno i efikasnim. Procesi i dinamika rada u timovima se razlikuju u odnosu na procese i dinamiku rada pojedinaca, i određeni su ulogama koje svaki pojedinac u timu ima. Timski rad podrazumeva određeni broj ljudi (po pravilu mali broj) čija znanja i veštine su komplementarni, odnosno nadopunjuju se, i imaju zajednički cilj, a to je realizacija postavljenog zadatka uz međusobnu odgovornost. Ovakav timski način rada ima veliku prednost jer se zajedničkim radom, snagom i naporima, postižu grupni rezultati koji su, po pravilu, mnogo bolji u odnosu na zbir pojedinačnih. Osim toga, svaki član tima, po pravilu, daje bolje rezultate u timu, nego kada radi kao pojedinac. Zajednički rad i timski potencijal daje bolja rešenja kada su u pitanju iskustvo, disciplina i veštine jer u timu pojedinci međusobno razmenjuju svoje znanje, veštine i sposobnosti, kao i iskustva i to radi postizanja zajedničkog cilja i obavljanja zadataka i poslova koje, kao pojedinci, ne bi mogli obaviti. Zajednički istražni timovi formiraju se na osnovu ugovora između dve ili više država članica Evropske unije i/ili trećih strana sa posebnom svrhom i ograničenim trajanjem. Osnovne prednosti zajedničkih istražnih timova u odnosu na druge oblike međunarodne policijske i pravosudne saradnje, uključujući i zajedničke (paralelne) istrage, se sastoje u sledećem:

1. mogućnost razmene informacija neposredno između članica zajedničkih istražnih timova bez potrebe slanja formarnog zahteva;
2. mogućnost zahtevanja istražnih radnji između članova tima neposredno, bez potrebe slanja zamolnice za međunarodnu pravnu pomoć;
3. mogućnost da članovi tima budu prisutni pretresu stana i drugih prostori-ja, prikupljanju obaveštenja od građana te da na taj način pomognu prevazi-žlaženju jezičkih barijera i slično;
4. mogućnost koordinisanja postupanja na licu mesta i neformalne razmene znanja;
5. mogućnost izgradnje međusobnog poverenja stručnjaka iz prakse i njihovog kvalitetnijeg zajedničkog rada i donošenja zajedničkih odluka o strate-giji vođenja istrage;
6. mogućnost da Europol i Evropska pravda budu uključeni u formiranje i rad tima;
7. mogućnost da se obezbede raspoloživa finansijska sredstva zajedničkim istražnim timovima.¹⁸

I pored nesumnjivih prednosti, zajednički istražni timovi se formiraju samo kada za tim postoji opravdana potreba, jer oni ne predstavljaju redovan način vođenja istraga za krivična dela sa elementom prekograničnosti. Naravno, ovde se postavlja pitanje koji su to slučajevi za koje je opravdano formiranje zajedničkih istražnih timova. Iskustvo je pokazalo da u slučajevima kada neka država sprovodi istragu za krivično delo sa prekograničnim elementom, naročito kada se radi o organizovanoj kriminalnoj grupi, istraga može imati značajne prednosti ukoliko u njoj

18 S. Petrić /2009/: Zajednički istražni timovi u Evropskoj uniji, *Policijska sigurnost* br. 4/2009, pp. 532–533.

učestvuju predstavnici nadležnih organa druge države u kojoj postoje veze sa krivičnim delom koje je predmet istrage ili je saradnja korisna na drugi način. Međutim, suprotno tome da zajednički istražni timovi treba da se praktikuju samo kada su u pitanju slučajevi ozbiljnog organizovanog kriminaliteta, član 20 (1) *Drugog dopunskog protokola Evropske konvencije o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima* ističe značaj formiranja zajedničkih istražnih timova ne toliko kada je u pitanju težina krivičnog dela, već pre kada to krivično delo ima prekograničnu dimenziju. Iskustvo pojedinih država pokazuje da iako zajedničke istražne timove, po pravilu, treba formirati kada su u pitanju teški oblici kriminaliteta, ovaj oblik saradnje može da se pokaže kao koristan čak i u lakšim slučajevima. Ovo iz razloga što zajednički istražni tim može da olakša saradnju u specifičnom slučaju i takođe pripremi osnov za buduće zajedničke istražne timove gradeći uzajamno poverenje i obezbeđujući iskustvo u prekograničnoj saradnji.¹⁹ Praksa je pokazala da se zajednički istražni timovi najčešće formiraju za sledeća krivična dela: trgovinu ljudima sa prekograničnim elementima, krijumčarenje migranata, nezakonitu trgovinu narkoticima sa prekograničnim elementom I terorizam. Osima toga, u praksi su zabeleženi slučajevi formiranja zajedničkih istražnih timova u vezi sa zlostavljanjem dece,²⁰ a dobre rezultate zajednički istražni timovi su pokazali i u slučajevima krivičnih dela korupcije.²¹

Prilikom donošenja odluke o formiranju zajedničkog istražnog tima u konkretnom slučaju, države bi trebalo da odgovore na sledeća pitanja:

1. da li je u pitanju kompleksan slučaj;
2. da li je umešano više država;
3. da li se istraga i krivično gonjenje mogu sprovesti isto efikasno i bez formiranja zajedničkog istražnog tima;
4. da li će istraga zahtevati komplikovane informacije i obaveštajne podatke;
5. da li će se time izbeći veliki broj formalnih zahteva za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima;
6. da li su ljudski i finansijski resursi dostupni za formiranje zajedničkog istražnog tima;
7. da li postoje određene birokratske procedure koje otežavaju formiranje zajedničkog istražnog tima;
8. da li će formiranje zajedničkog istražnog tima uštedeti vreme u sprovođenju istrage ili će naprotiv, to zahtevati dodatno vreme.²²

19 Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants, Guidelines on International Cooperation: *op. cit.*, p. 52.

20 Videti: Evaluation of the Joint Investigation Teams (JIT)/ Joint Investigation Response (JIR) Strategy, Jointly commissioned by NSW Department of Community Services, *NSW Police Service, NSW Health*, June 2002, pp. 5–6. http://www.community.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0010/335539/jirt_evaluation.pdf

21 Videti: OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia, Expert Seminar: *Effective Means of Investigation and Prosecution of Corruption*, Bucharest, Romania on 20–22 October 2010, <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>

22 Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants: *op. cit.*, p. 52.

Na čelo zajedničkog istražnog tima imenuje se jedan vođa (ili više njih). Prema odredbama Konvencije o pružanju uzajamne pravne pomoći u krivičnim stvarima ovo je definisano na način kojim se ostavlja mogućnost za različita tumačenja u smislu da li vođa tima mora biti javni tužilac, sudija ili carinski službenik, a rešavanje ovog pitanja u konkretnom slučaju u najvećoj meri zavisi od nacionalnog zakonodavstva. U pojedinim slučajevima za vođu zajedničkih istražnih timova može da se odredi i policijski službenik. Prema dosadašnjim iskustvima zemlje članice preferiraju imenovanje više od jednog vođe timova, za razliku od one opcije kada postoji jedan vođa tima koji snosi punu odgovornost za rad tima.²³ Prilikom zaključivanja ugovora o formiranju zajedničkih istražnih timova države članice treba da se dogovore u vezi sa upravljačkom strukturom tima. U okviru tima mogu da deluju članice, kao i raspoređene članice (članovi tima koji dolaze iz zemlje članice EU različite od one u kojima deluju zajednički istražni timovi. Samo zemlje članice Evropske unije mogu biti punopravne članice zajedničkih istražnih timova, dok treće strane nezavisno od toga da li jesu ili nisu deo Evropske unije mogu da učestvuju u radu zajedničkih istražnih timova, ali ne u svojstvu punopravnih članica ili raspoređenih članica.

U formiranju i radu zajedničkih istražnih timova najznačajniju ulogu imaju nacionalni eksperti koje svaka država članica treba da imenuje, a u skladu sa usvojenim međunarodnim standardima:²⁴

- nacionalni eksperti mogu biti stručnjaci kao pojedinci ili predstavnici na primer policijske ili sudske vlasti;
- nacionalni eksperti su odgovorni za povezivanje sa drugim licima i organizacijama u toj državi članici radi obezbeđivanja informacija i saveta u vezi sa formiranjem zajedničkih istražnih timova;
- nacionalni eksperti treba da razmenjuju iskustva i dobru praksu međusobno. Oni ne moraju nužno imati operativno iskustvo u radu timova, niti treba da budu neposredno uključeni u formiranje ili vođenje zajedničkih istražnih timova;
- nacionalni eksperti ne treba da formiraju posebnu mrežu koja će ih formalno povezivati, treba da se redovno sastaju radi razmene iskustava i dobre prakse, a to je moguće ostvarivati i u okviru Evropske pravde ili Evropolu.

Zajednički istražni timovi se formiraju na osnovu sporazuma između zainteresovanih država. Ovi sporazumi su tipski i potrebno je da imaju sledeće elemente:²⁵ 1. stranke sporazuma; 2. Svrha zajedničkog istražnog tima (na ovom mestu je potrebno navesti okolnosti krivičnog dela koje je predmet istrage, odnosno činjenični

23 Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants: *ibid.*, p. 53.

24 Joint Investigation Teams – Proposal for Designation of National Experts, Council Document 11037/05, 8th July 2005, <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/Council%20Document%20establishing%20the%20JITs%20Network/JITs-Council-document-11037-05-EN.pdf>

25 Rezolucija vijeća o tipskom sporazumu o osnivanju zajedničkog istražnog tima (ZIT), 2017/C 18/01, 19.1.2017. *Službeni list Evropske unije* C 18/1.

opis dela, s tim da je navođenje ličnih podataka potrebno svesti na najmanju moguću meru. Takođe, potrebno je ukratko opisati ciljeve tima kao na primer prikupljanje dokaza, koordinisano lišenje slobode osumnjičenog, pokretanje i vođenje finansijske istrage i drugo); 3. vremenski period u kome će sporazum da važi; 4. države u kojima će delovati zajednički istražni timovi; 5. vođa (vođe) tima; 6. Članovi tima; 7. drugi učesnici (kao na primer Evropska pravda, Europol, OLAF, SELEC); 8. prikupljanje informacija i dokaza; 9. pristup informacijama i dokazima; 10. razmena informacija i dokaza dobijenih pre osnivanja tima; 11. informacije i dokazi dobijeni od država koje ne učestvuju u timu; 12. posebni aranžmani u vezi sa raspoređenim članovima (ovaj element sporazuma je fakultativni i odnosi se na posebne uslove pod kojima upućeni članovi mogu sprovoditi istrage u državi u kojoj deluje tim, posebno uključujući mere prinude, traženje sprovođenja mera u državi upućivanja, razmenu informacija koje je tim prikupio, nošenje i upotrebu oružja); 13. izmene sporazuma (potrebno je predvideti da se sporazum može izmeniti uzajamnim pristankom stranaka, a ukoliko u ovom sporazumu nije drugačije navedeno, izmene se mogu sprovesti u bilo kom pisanom obliku koji su stranke dogovorile); 14. savetovanje i koordinisanje (ovo se prvenstveno odnosi na preispitivanje ostvarenog napretka i uspešnosti tima, trenutka i vrste intervencije istražitelja, najboljeg načina za sprovođenje sudskog postupka); 15. komunikacija sa medijima; 16. Evaluacija uspešnosti zajedničkog istražnog tima; 17. posebna pravila (kao što su: pravila o objavljivanju (na primer važećih nacionalnih pravila o komunikaciji osumnjičenog sa braniocem); pravila u vezi s upravljanjem imovinom/ oduzimanjem imovinske koristi; odgovornost); 18. Organizaciona pravila (objekti, vozila, ostala tehnička oprema; troškovi/rashodi/osiguranje; finansijska potpora timu; jezik komunikacije).

Zajednički istražni timovi se formiraju na osnovu ovakvog sporazuma i deluju po pravu države na čijoj teritoriji preduzimaju radnje, odnosno sprovode istragu. Osnovne novine koje ovaj instrument međunarodne pravne pomoći pruža su mogućnost raspoređenih članova tima (a to su oni koji deluju van teritorije svoje države dok učestvuju u radu tima) da prisustvuju preduzimanju istražnih mera i radnji, pa čak i da preduzimaju pojedine radnje u državi u kojoj tim deluje. Osim toga, raspoređeni članovi mogu da postave zahteve svojoj državi da preduzme potrebne istražne radnje koje su potrebne zajedničkom istražnom timu. Poslednja značajna novina se odnosi na mogućnost razmene prikupljenih dokaza među državama koje učestvuju u timu, čime se isključuje potreba za slanjem formalnih zahteva za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima radi pribavljanja dokaza.²⁶

Osnovni uslovi uspeha u radu zajedničkih istražnih timova su dobri lični kontakti, sposobnost prevazilaženja kulturnih razlika, zajednički interes i dobro poznavanje pravnog sistema države partnera u radu tima.²⁷

26 L. Block /2011b/: EU joint investigation teams: Political ambitions and Polices Practices –in: *Cross-border Law Enforcement Regional Law Enforcement Cooperation – European, Australian and Asia-Pacific Perspectives* (S. Hufnagel, S. Bronit, C. Harfield, eds.), Routledge, p. 89, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1662649

27 L. Block /2011b/: *ibid.*, p. 101.

3. PRAKTIČNI VODIČ O ZAJEDNIČKIM ISTRAŽNIM TIMOVIMA

Praktični vodič o zajedničkim istražnim timovima²⁸ izradila je Mreža nacionalnih eksperata zajedničkih istražnih timova u saradnji sa Evropskom pravdom, Europol-om OLAF-om. Prema ovom Praktičnom vodiču Evropska konvencija o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima iz 2000. I Okvirna odluka o zajedničkim istražnim timovima iz 2002. predstavljaju pravne osnove za države članice da uvedu u svoja nacionalna zakonodavstva odredbe o zajedničkim istražnim timovima.²⁹ Međutim, zajedničke istražne timove je moguće formirati i na osnovu drugih međunarodnih instrumenata, i to kako sa nadležnim organima država koje nisu članice Evropske unije, tako i države koje nisu članice Evropske unije mogu osnivati međusobno zajedničke istražne timove. U ove međunarodne instrumente spadaju: Sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći između EU i SAD,³⁰ kao i Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi.³¹ Pravni osnov za osnivanje zajedničkih istražnih timova može biti i Drugi dodatni protokol uz Evropsku konvenciju o uzajamnoj pravnoj pomoći (čl. 20), zatim Konvencija UN za borbu protiv nezakonite trgovine opojnim drogama i psihotropnim supstancama (čl. 9), Konvencija UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminaliteta (čl. 19), Konvencija UN protiv korupcije (čl. 49), kao i bilateralni sporazumi između država.

Zajednički istražni timovi se prema Praktičnom vodiču osnivaju u dve konkretne situacije:

1. u slučaju zahtevne prekogranične istrage, kao i
2. u slučaju povezanih istraga koje zahtevaju koordinaciju.

Osim zakonskih uslova koji moraju biti ispunjeni kada je u pitanju formiranje zajedničkih istražnih timova, u praksi se u obzir uzimaju i sledeće okolnosti, kao što su: složenost kriminalne strukture, odnosno aktivnosti koje se istražuju; broj i složenost istražnih mera koje je potrebno preduzeti u državama koje su uključene u timove i stepen povezanosti istrage među uključenim državama.

Iako je za formiranje zajedničkih istražnih timova potrebno vreme, fleksibilnost jednom formiranog tima značajno doprinosi brzini istrage, čime se opovrgava tvrdnja da vreme potrebno za formiranje timova predstavlja izgubljeno vreme u istrazi. Osim toga na osnovu dosadašnjih iskustava država koje su formirale ovakve timove, nema podataka da rad i formiranje timova zahtevaju finansijske, ljudske

28 Praktični vodič o zajedničkim istražnim timovima 6128/1/17, Rev.1, 14.02.2017, SL.C.18.

29 Potrebno je naglasiti da se Evropski nalog za sprovođenje istrage ne može upotrebiti ni na jedan način kao osnov ili zahtev za osnivanje zajedničkih istražnih timova. Videti: Direktiva 2014/41/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 3. aprila 2014, o evropskom istražnom nalogu u krivičnim stvarima, SL L 130/1.

30 Council Decision of 6 June 2003 concerning the signature of the Agreements between the European Union and the United States of America on extradition and mutual legal assistance in criminal matters, SL L 181, 19.07.2003. godine

31 Zakon o potvrđivanju Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi, *Službeni glasnik RS* – Međunarodni ugovori broj 70/2007.

i druge logističke resurse veće od onih koji su inače potrebni u drugim oblicima saradnje u prekograničnim slučajevima. Zajednički istražni timovi se formiraju za potrebe kompleksnih prekograničnih istraga, što samim tim dovodi do zahteva za dodatnu raspodelu novca i sredstava na nacionalnom nivou. Eventualni dodatni troškovi u vezi sa održavanjem operativnih sastanaka i učestvovanjem raspoređenih članova zajedničkih istražnih timova u smislu troškova putovanja i smeštaja, po pravilu, snosi Evropska pravda ili Europol. Fleksibilan okvir u kome zajednički istražni timovi deluju omogućava saradnju u stvarnom vremenu među nadležnim organima i olakšava sprovođenje hitnih mera i radnji. Ukoliko je potrebno preduzeti neku hitnu radnju u fazi pregovora o formiranju zajedničkih istražnih timova, to je uvek moguće učiniti pomoću drugih oblika saradnje, kao što su uzajamna pravna pomoć ili policijska razmena informacija.

Praktični vodič je izuzetno koristan jer pruža korisne informacije u vezi sa eventualnim spornim pitanjima koja mogu da se jave prilikom formiranja i rada zajedničkih istražnih timova. Iako su države, po pravilu, ravnopravne u okviru zajedničkih istražnih timova, u praksi se mogu dogovoriti da, na primer, ona država koja ima najpotpuniji uvid u aktivnosti organizovane kriminalne grupe bude glavni inicijator ili organizator saradnje među nadležnim organima različitih država, čime se obezbeđuje adekvatna koordinacija unutar tima, a u skladu sa ovlašćenjima nacionalnih organa.

U radu zajedničkih istražnih timova nije neophodno učestvovanje predstavnika Evropske pravde ili Europol-a. Same države u svakom konkretnom slučaju procenjuju da li će iskoristiti pomoć koju bi ova tela mogla da im pruže ili ne. Jedan od značajnih vidova pomoći je finansiranje sredstvima Evropske pravde. Ukoliko Evropska pravda finansira rad zajedničkog istražnog tima, nacionalni članovi Evropske pravde učestvuju u aktivnostima tima. Osim Evropske pravde i Europol-a u radu Zajedničkih istražnih timova može da učestvuje i OLAF. Na koji način navedene organizacije mogu učestvovati u radu zajedničkih istražnih timova nekada je predviđeno nacionalnim zakonodavstvom. Tako na primer, što se tiče uloge Europol-a u radu zajedničkih istražnih timova ne postoji nikakva pravna prepreka da Europol bude uključen u rad ovih timova. Samo je potrebno postojanje ugovora o saradnji između Europol-a i neke od država članica. Međutim, interesantna su rešenja u pojedinim državama u vezi sa tim. Iako je bila jedan od inicijatora za donošenje Okvirne odluke o formiranju zajedničkih istražnih timova, Belgija je odugovlačila implementaciju i donošenje propisa o zajedničkim istražnim timovima sve do početka 2005. godine. U svojim propisima Belgija je predvidela da službenici Europol-a mogu da imaju status pasivnih eksperata u ovim zajedničkim istražnim timovima, ali nemaju nikakva druga ovlašćenja.³² Holandija je Okvirnu odluku o formiranju zajedničkih istražnih timova implementirala u nacionalno zakonodavstvo zajedno sa Konvencijom o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima, a formiranje zajedničkih istražnih timova je regulisano Zakonom o krivičnom postupku. Što se tiče uloge Europol-a u zakonodavstvu se ističe njegova

uloga u smislu pružanja pomoći, ali je iz zakonskih odredaba nejasno da li službenici Europol-a mogu da učestvuju u radu zajedničkih istražnih timova.³³ Ujedinjeno Kraljevstvo, s obzirom da je zemlja anglosaksonskog pravnog sistema, na specifičan način je implementirala Okvirnu odluku o formiranju zajedničkih istražnih timova. Samo pojedine odredbe ove Okvirne odluke su uvedene u zakonodavstvo.³⁴ Ujedinjeno Kraljevstvo je napravilo jasnu razliku između pružanja pomoći i podrške sa jedne strane, i učestvovanja u radu zajedničkih istražnih timova sa druge strane. U tom smislu nije predviđena mogućnost da službenici Europol-a učestvuju u radu zajedničkih istražnih timova, iako Europol ima značajnu, prvenstveno savetodavnu ulogu u odnosu na opasnosti od organizovanog kriminaliteta i mogu značajan doprinos da daju u smislu razmene operativnih informacija.³⁵

Instrumentima Evropske unije se ne zahteva izričito da se unutar svih država uključenih u rad zajedničkih istražnih timova vode istrage. Pokretanje istrage u nekim državama članicama nije preduslov za uspostavljanje timova i u vezi sa navedenim moguće su dve situacije. U jednoj se istrage vode paralelno i to su tzv. *povezane istrage* koje zahtevaju koordinaciju, a u drugoj je istraga u samo jednoj od država koje su uključene u zajednički istražni tim dovoljna, i to su tzv. *prekogranične istrage*.

U pogledu imenovanja vođe, odnosno vođa tima, u praksi se u najvećem broju slučajeva imenuje najmanje jedan vođa tima za svaku od država u kojoj tim deluje, ali je moguće imenovati i više od jednog vođe.

U radu zajedničkih istražnih timova mogu da učestvuju i lica koja nisu zaposlena u organima izvršne ili pravosudne vlasti, ukoliko oni mogu dati svoj doprinos za ishod slučaja, kao što su npr. forenzički stručnjaci ili nevladine organizacije za pomoć žrtvama.

U pogledu pristupanja informacijama i dokazima i njihovoj upotrebi relevantni su instrumenti Evropske unije i međunarodni instrumenti koji se odnose na zajedničke istražne timove. Međutim, kada je u pitanju razmena takvih informacija, odnosno dokaza potrebno je istaći da članovi tima moraju poštovati domaće zakonodavstvo i uobičajenu praksu. Prema iskustvu, stručnjaci iz prakse daju prednost neformalnim kanalima za komunikaciju, a u pogledu zaštite podataka i bezbednosti preporučuje se upotreba sistema SIENA³⁶ ili namenske opreme i sigurne elektronske pošte Evropske pravde koji su dostupni u okviru programa za finansiranje zajedničkih istražnih timova. Prilikom razmene informacija i dokaza posebno se

33 A. De Moor: *ibid.*, pp. 32–33.

34 Videti: Home Office Circular 26/2004, <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130326135245/http://www.homeoffice.gov.uk/about-us/corporate-publications-strategy/home-office-circulars/circulars-2004/?showall=true>

35 A. De Moor: *op. cit.*, p. 33.

36 SIENA (Secure Information Exchange Network Application) je mrežna aplikacija za sigurnu razmenu informacija koja omogućava brzu, sigurnu i jednostavnu komunikaciju i razmenu operativnih i strateških informacija i obaveštajnih podataka u vezi sa kriminalitetom, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/services-support/information-exchange/secure-information-exchange-network-application-siena>

mora voditi računa o zaštiti ličnih podataka.³⁷ Informacije i dokazi prikupljeni radom zajedničkih istražnih timova razmenjuju se ili putem zamolnica, ili spontanom razmenom postojećih dokaza (na osnovu člana 7 Konvencije EU o uzajmnoj pravnoj pomoći iz 2000.) ili na osnovu sporazuma o formiranju zajedničkih istražnih timova koji se zaključuje između država koje učestvuju u radu timova. S obzirom na to da se dokazi u istrazi izvode u skladu sa pravom države u kojoj zajednički istražni tim deluje, postavlja se kao pitanje da li su ti dokazi prihvatljivi pred nacionalnim sudovima onih drugih država koje su uključene u rad zajedničkog istražnog tima. Ovo je regulisano nacionalnim zakonodavstvom. Međutim, u praksi se retko osporava prihvatljivost ovih dokaza. Fleksibilnost timova omogućava da već prilikom prikupljanja dokaza mogu da se predvide eventualni problemi u vezi sa njihovom prihvatljivošću i blagovremeno mogu da se pronađu odgovarajuća rešenja. O tome najčešće vodi računa vođa tima, samostalno ili u saradnji sa stručnjacima iz tima ili Evropske pravde.

Nesumnjiva prednost zajedničkih istražnih timova ogleda se u mogućnosti neposredne razmene informacija među članovima tima. Međutim, nacionalna zakonodavstva se mogu razlikovati u pogledu:

1. mere u kojoj primljene informacije mogu ili moraju biti obuhvaćene u postupku i služiti kao dokaz na sudu; i
2. mere u kojoj se sa informacijama može ili mora upoznati suprotna stranka postupka i u kojoj fazi.

Jedno od mogućih problematičnih pitanja je pitanje obaveze otkrivanja dokaza. Ova obaveza je na strani tužioca i podrazumeva otkrivanje informacija okrivljenom se odnose na krivični slučaj i to pre suđenja. Problem može nastati u onoj situaciji kao što je to npr. bilo između Ujedinjenog Kraljevstva i Holandije, s obzirom na to da je u Ujedinjenom Kraljevstvu predviđena mogućnost da sudija eliminiše zahtev za otkrivanje dokaza ukoliko smatra da bi to bilo protivno javnom interesu. Sa druge strane Holandija takvu mogućnost izuzetka ne predviđa. U takvim situacijama obično se kao posrednik javlja neka međunarodna organizacija kao što je npr. Euro-pol koji se javlja u ulozi posrednika za osetljive informacije. S obzirom na to da se između država u radu zajedničkog istražnog tima razmenjuju različite poverljive informacije, veoma je važno da saradnja ovih država bude zasnovana na uzajamnom poverenju i poznavanju propisa države u kojoj tim deluje.³⁸

Saradnja koja se ostvaruje unutar zajedničkog istražnog tima često se kombinuje sa upotrebom instrumenata uzajamne pravne pomoći sa državama „van tima“. Upotreba instrumenata sa različitim svrhom ili područjem primene (posebno pre-

37 Videti: Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA, *Official Journal of the European Union* L 119/89.

38 E. Bakker, J. Powderly: *op. cit.*, p. 4.

daja lica kao npr. u slučaju evropskog naloga za hapšenje) je komplementarna saradnji koja se ostvaruje u okviru tima.

4. ZAJEDNIČKE (PARALELNE) ISTRAGE, ZAJEDNIČKI ISTRAŽNI TIMOVI I ZAJEDNIČKA ISTRAŽNA TELA

Kada se govori o zajedničkim istražnim timovima, potrebno je prvo ukazati na razliku u odnosu na zajedničke (paralelne) istrage i zajednička istražna tela.³⁹ Zajedničke (paralelne) istrage su istrage koje se istovremeno vode u dve države, a koje imaju zajednički cilj. One se sprovode uz pomoć oficira za vezu ili preko ličnih kontakata. Dokazi koji se prikupljaju tokom ovih istraga se međusobno razmenjuju posredstvom klasičnih instrumenata međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima. Ovaj vid saradnje se najviše primenjuje u zemljama Zapadnog Balkana. Pravni osnov za zajedničke istrage je prvenstveno određen prirodom pravnog sistema svake države. Osnov za zajedničke istrage mogu biti: propisi koji se odnose na međunarodnu pravnu pomoć, krivično procesno zakonodavstvo, specifični propisi koji se odnose na zajedničke istrage, standardne operativne procedure i uobičajena praksa.⁴⁰

Zajednička istražna tela su poseban vid saradnje koji je uveden Konvencijom UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (član 19) i Konvencijom UN protiv korupcije (član 49). U vreme donošenja ovih konvencija, bilo je istaknuto da one mogu da predstavljaju neposredan pravni osnov za formiranje zajedničkih istražnih timova u onim državama u kojima to nije bilo predviđeno nacionalnim zakonodavstvom.⁴¹ Za razliku od zajedničkih istražnih timova, zajednička istražna tela imaju tendenciju da postanu „stalna“ strukturisana forma koja se zasniva na bilateralnim ugovorima, i to je ono što ih čini različitim od zajedničkih istražnih timova, prema mišljenju ekspertske radne grupe UNODC-a. Dok se zajednički istražni timovi formiraju prema potrebi u konkretnom slučaju i obično se vode u kraćem vremenskom periodu (6–18 meseci), zajednička istražna tela se formiraju za određene vrste krivičnih dela, kao što su na primer, trgovina ljudima, neovlašćena proizvodnja i prodaja narkotika, pranje novca i slično, i traju mnogo duže (na primer 5 i više godina).

Zajednički istražni timovi su logična posledica zahteva koji je prekogranični kriminalitet postavio pred nadležne organe, s obzirom na to da se tradicionalni načini policijske i pravosudne saradnje pokazuju kao nedovoljni kada je u pitanju ovaj pojavni oblik kriminaliteta. Timski rad policije i tužilaca iz dve ili više država, je veoma važan kada je u pitanju vođenje istrage za ova krivična dela, pri čemu je izuzetno važno da se u timu tačno znaju međusobna prava, obaveze i odgovornosti,

39 O ovome videti: *Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants: op. cit.*, pp. 40–41.

40 Draft Informal Expert Working Group on Joint Investigations: Conclusions and Recommendations 2 to 4 September 2008, Vienna, CTOC/COP/2008/CRP.5, 8, <http://www.unodc.org/documents/treaties/COP2008/crp5.pdf>

41 Tool 5.10 Joint investigation teams, http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_5-10.pdf

kao i pravni osnov za preduzimanje zadataka i poslova u okviru njihove nadležnosti. Učešće države može biti aktivno ili pasivno, u zavisnosti od uloge koju ima, a to može biti savetodavna uloga, ili uloga pružanja tehničke pomoći u državi „domaćinu“. Aktivno učešće države u zajedničkom istražnom timu podrazumeva da, na primer, javni tužilac iz jedne države radi u timu u drugoj državi.

Imajući u vidu navedene razlike između zajedničkih (paralelnih) istraga, zajedničkih istražnih timova i zajedničkih istražnih tela, može se izvesti zaključak da ove forme sprovođenja istrage proističu jedna iz druge, odnosno da predstavljaju konkretne pojavne oblike u razvoju sprovođenja istrage u krivičnim stvarima sa elementom inostranosti. Pa tako zajedničke (paralelne) istrage predstavljaju prvi korak u zajedničkoj saradnji u sprovođenju istrage, sledeća forma po složenosti su zajednički istražni timovi, iz kojih bi vremenom trebalo da se razvijaju stalna zajednička istražna tela.

5. ULOGA EVROPSKE PRAVDE (EUROJUST), EUROPOLA, OLAF-A I SELEC-A U FORMIRANJU I RADU ZAJEDNIČKIH ISTRAŽNIH TIMOVA

Prilikom donošenja odluke o formiranju zajedničkog istražnog tima Evropska pravda i Europol imaju izuzetno značajnu ulogu tokom operativnih i drugih sastanaka, jer nacionalnim organima omogućavaju da steknu potpuniju sliku slučaja, da rasprave o eventualnom načinu otvaranja paralelnih istraga sa ciljem osnivanja zajedničkih istražnih timova, kao i da se upoznaju sa nacionalnim propisima u vezi sa podnošenjem službenog zahteva za osnivanje zajedničkih istražnih timova. U pojedinim državama, ovo je preduslov formiranja timova.

Europol je formiran Ugovorom Evropske unije o uspostavljanju evropske policijske službe odlukom Saveta Evrope 1995. godine.⁴² Ova Konvencija stupila je na snagu 1998, a kasnije izmene izvršene su kroz Protokol o pranju novca iz 2000,⁴³ Protokol o zajedničkim istražnim timovima iz 2002.⁴⁴ i tzv. Danski protokol koji je donet 2003. godine.⁴⁵ Ovi protokoli su stupili na snagu 2007. godine.

Protokolom koji se odnosi na zajedničke istražne timove predviđeno je da službenici Europol-a mogu da učestvuju u radu timova ukoliko je u pitanju sprovođenje istrage za krivična dela iz nadležnosti Europol-a. Uloga službenika Europol-a se svodi na pružanje pomoći timu u svim aktivnostima i razmeni informacija, ali nemaju ovlašćenja da primenjuju mere prinude. Učešće službenika Europol-a u timu

42 Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention based on Article K.3 of the Treaty on European Union, on the establishment of a European Police Office (Europol Convention), 95/C 316/01.

43 The Protocol drawn up on the basis of Article 43(1) of the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) amending that Convention – (the „Money Laundering Protocol“) (Official Journal C 358, 13/12/2000 P. 0002 – 0007)

44 W. Bruggeman /2007/: *The future of Europol and its limits*, 10th April, p. 2, http://www.europarl.europa.eu/hearings/20070410/libe/bruggeman_en.pdf

45 The Protocol drawn up on the basis of Article 43(1) of the Convention on the Establishment of a European Police Office (Europol Convention), amending that Convention – (the „Danish Protocol“) (Official Journal C 002, 06/01/2004 P. 0003 – 0012)

se uređuje sporazumom koji se zaključuje između direktora Europol-a i predstavnika nadležnih organa država članica koje učestvuju u zajedničkom istražnom timu. Službenici Europol-a koji učestvuju u radu tima su obavezni da prate uputstva vođe tima. Potrebno je istaći da sva saznanja koja prikupe tokom rada mogu da se uvrste u Informacioni sistem Europol-a, ali samo uz prethodnu saglasnost države koja je informaciju dostavila i koja je za tačnost informacije odgovorna. Europol ima značajnu proaktivnu ulogu u smislu ponude analitičkih izvora. Tokom rada u zajedničkom istražnom timu na službenike Europol-a se primenjuju odredbe nacionalnog zakonodavstva države u kojoj tim deluje.⁴⁶

Europol je 2004. u cilju pomoći i podrške formiranju zajedničkih istražnih timova realizovao poseban projekat čiji cilj je bio prikupljanje svih nacionalnih propisa relevantnih za formiranje zajedničkih istražnih timova. Cilj ovoga bio je da se napravi pregled različitih pravnih rešenja u svim državama članicama Evropske unije u vezi sa formiranjem zajedničkih istražnih timova. Drugi deo projekta odnosio se na popunjavanje upitnika od strane država članica u vezi sa osnovnim elementima formiranja zajedničkih istražnih timova prema Evropskoj konvenciji o međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim stvarima (2000). Realizaciji ovog projekta priključila se i Evropska pravda 2005. godine. Rezultat projekta su prikupljena zakonska rešenja iz 29 različitih država Evropske unije. Razumevanje različitih pristupa država članica u formiranju zakonskog okvira nacionalnih zakonodavstava za implementaciju zajedničkih istražnih timova kao instrumenta međunarodne saradnje predstavljalo je posebnu teškoću. Takođe, veliki problem prilikom prikupljanja ovih zakonskih rešenja bilo je postojanje 23 zvanična jezika, pa su nosioci projekta imali zadatak i da obezbede kvalitetan prevod. Rezultat projekta bio je Vodič (uputstvo) koje je predstavljeno na 10. sastanku nacionalnih eksperata zajedničkih istražnih timova koje je održano u okviru Europol-a 10. novembra 2006. godine. Svrha ovog Vodiča je informativne prirode i to je radni dokument koji se redovno ažurira, a objavljen je na zvaničnom sajtu Evropske pravde i Europol-a.⁴⁷

Između Evropske pravde i zajedničkih istražnih timova postoji jasna veza koja se može videti već u samim odlukama o njihovom formiranju.⁴⁸ Zajedničko za Evropsku pravdu i zajedničke istražne timove je to što su zasnovani na instrumentima Evropske unije koji su doneti u okviru „trećeg stuba“ i imaju isti cilj koji se sastoji u boljoj saradnji prilikom vođenja istraga za prekogranične krivične slučajeve. Zbog svega navedenog izuzetno je značajan odnos između ova dva instrumenta.⁴⁹ Osnovni zadatak Evropske pravde je da podrži i pruži pomoć nadležnim organima

46 M. Rošić /2009/: Perspektive Republike Hrvatske u suradnji putem EUROPOL-a, *Policijska sigurnost* br. 4/2009, pp. 413–414.

47 L. Horvatits, B. de Buck /2007/: *The EUROPOL and Eurojust Project on Joint Investigation Teams*, pp. 239–243, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-007-0016-5.pdf>

48 Council Decision of 28 February 2002, Setting up EUROJUST with a view to reinforcing the Fight against Serious Crime (2002./187/JHA), OJ L 63 of 6.3.2002, p. 1; Council Framework Decision of 13th June 2002. on Joint Investigation Teams (2002./465/JHA), OJ L 162 of 20.6.2002, p. 1, <http://www.kmu.gov.ua/document/227615621/COUNCI~1.DOC>

49 Videti: M. Helmberg: *op. cit.*, pp. 245–251, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-007-0012-9.pdf>

država članica u unapređenju međusobne saradnje u vezi sa sprovođenjem istrage i krivičnim gonjenjem. Ovaj zadatak Evropska pravda najvećim delom ostvaruje prikupljanjem i razmenom relevantnih informacija, obezbeđivanjem pravne ekspertize u vezi sa nacionalnim krivičnim zakonodavstvom i organizovanjem zajedničkih sastanaka. Takođe, Evropska pravda olakšava sprovođenje zahteva za međunarodnu pravnu pomoć u krivičnim stvarima.

Kao i kada je u pitanju uloga Europol-a, pojedine države su u svom nacionalnom zakonodavstvu odredile ulogu Evropske pravde u formiranju i radu zajedničkih istražnih timova. Tako je na primer u Belgiji predviđeno da članovi Evropske pravde mogu biti prisutni prilikom sprovođenja određenih istražnih radnji u istrazi na osnovu saglasnosti vođe tima. U Irskoj, propisano je da Evropska pravda ima savetodavnu ulogu u zajedničkom istražnom timu, a u Litvaniji je predviđeno da Evropska pravda treba da bude informisana o problemima koji nastaju i mogućim rešenjima tih problema.⁵⁰ Međutim, Evropska pravda može da pruži pomoć zajedničkim istražnim timovima ne samo na osnovu nacionalnog zakonodavstva nego i na osnovu svog zakonskog okvira i u tom smislu ona može da zaključi ugovore sa državama. Evropska pravda može da podrži zajedničke istražne timove u okviru svoje uloge koordinatora tako što:

1. može da pomogne da se identifikuju slučajevi koji su podobni za formiranje zajedničkih istražnih timova kroz svoju mrežu za saradnju;
2. može da postavi pitanje nadležnim organima neke države članice, odnosno da im predloži da razmotri mogućnost formiranja zajedničkog istražnog tima;
3. može da pomogne prilikom pregovora u vezi sa donošenjem sporazuma o formiranju zajedničkih istražnih timova;
4. može da pomogne u radu zajedničkog istražnog tima u onom delu koji se odnosi na prikupljanje informacija;
5. može da obezbedi mogućnosti za sastanke nadležnih organa;
6. može da prati rad zajedničkog istražnog tima;
7. može da pomogne uključivanje drugih država članica koje ne učestvuju u radu zajedničkih istražnih timova;
8. ima ključnu ulogu u pružanju podrške, zajedno sa Europol-om, Mreži nacionalnih eksperata zajedničkih istražnih timova koja je formirana 2005. godine.⁵¹

Osim Evropske pravde i Europol-a u formiranju i radu zajedničkih istražnih timova može da učestvuje i OLAF (Evropski ured za borbu protiv prevara)⁵². OLAF štiti finansijske interese Evropske unije, na taj način što istražuje prevare, korupciju i druge oblike nezakonitih aktivnosti. Službenici OLAF-a pružanjem pomoći mogu da učestvuju u zajedničkim istražnim timovima koji vode istrage za krivična dela iz nadležnosti OLAF-a, i u granicama koje su određene propisima o OLAF-u mogu da

50 M. Helmberg /2007/: *ibid.*, p. 249.

51 M. Helmberg /2007/: *ibid.*, pp. 249–250.

52 https://ec.europa.eu/anti-fraud//home_en

pomažu u svim aktivnostima i razmenjuju informacije sa svim članovima zajedničkog istražnog tima. Učestvovanje OLAF-a u zajedničkom istražnom timu uređuje se na isti način kao i kod Europol-a, sporazumom koji potpisuju direktor OLAF-a i nadležni organi država članica koje učestvuju u radu tima, a ovaj sporazum je prilog sporazuma o zajedničkom istražnom timu.

SECI centar⁵³ je regionalna operativna organizacija u Jugoistočnoj Evropi koja je formirana 1999. godine sa ciljem da unapredi i intenzivira saradnju policijskih i carinskih vlasti država članica u borbi protiv prekograničnog kriminala. Članovi centra su Albanija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Mađarska, Makedonija, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Srbija, Slovenija i Turska. Svaka od ovih država ima svog oficira za vezu u Centru. Centar radi u direktnoj saradnji i koordinaciji zajedničkih istraga i olakšava razmenu informacija. SECI centar ima izuzetno značajnu ulogu u koordinaciji prilikom razmene informacija i organizovanja operativnih sastanaka u slučajevima zajedničkih (paralelnih) istraga koje se veoma često vode u državama regiona. 2011. godine SECI centar je prerastao u SELEC centar. U vezi sa ulogom ovog centra u odnosu na zajedničke istražne timove, značajna je uloga centra u smislu da (član 3 SELEC Konvencije⁵⁴):

1. centar treba da podrži istrage i preventivne aktivnosti država članica u borbi protiv kriminaliteta;
2. olakša razmenu informacija i obaveštajnih podataka, kao i zahteva za operativnu pomoć;
3. identifikuje i informiše nacionalne tačke za vezu država članica o vezama između osumnjičenih lica, kao i krivičnih dela;
4. prikuplja, analizira, obrađuje i razmenjuje informacije i obaveštajne podatke;
5. obezbedi stratejsku analizu podataka, zatim da uspostavi, koristi i održava kompjuterski informacioni sistem, kao i da preduzima druge poslove u skladu sa Konvencijom.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Praksa je pokazala da je broj zajedničkih istražnih timova, od donošenja Okvirne odluke o njihovom uspostavljanju izuzetno mali, što nije u skladu sa očekivanjima. I pored svih prednosti zajedničkih istražnih timova nije prevaziđena većina postojećih prepreka u prekograničnoj policijskoj saradnji u borbi protiv kriminaliteta. Najveći problemi sa kojima se susreću zajednički istražni timovi su rezultat različitih zakonskih rešenja u državama (onih koji se na primer odnose na posebne dokazne radnje ili različita pravila o upoznavanju okrivljenog sa dokazima kojima tužilaštvo raspolaže). Zajednički istražni timovi nailaze na velike pravne, organizacione i kulturne razlike, pri čemu su neke pravne razlike između država tolike da ih je veoma teško prevazići. To je naročito u slučaju kada su različiti organi država koje učestvuju u radu tima nadležni za sprovođenje istrage, kada dolazi do alokacije

53 <http://www.selec.org/>

54 Convention of the Southeast European Law Enforcement Center, [http://www.selec.org/p521/Convention+of+the+Southeast+European+Law+Enforcement+Center+\(SELEC\)](http://www.selec.org/p521/Convention+of+the+Southeast+European+Law+Enforcement+Center+(SELEC))

istražnih uloga i ovlaštenja različitim učesnicima. Pa tako na primer ovlaštenja koja u nekim državama ima istražni sudija, u drugima ima javni tužilac ili policija. Ove razlike mogu da prouzrokuju odsustvo komunikacije i probleme u identifikovanju nadležnih organa i uspostavljanju komunikacije među njima.⁵⁵ Ključne mere poboljšanja nivoa saradnje u okviru timova su međusobno razumevanje članova tima, definisanje njihove odgovornosti i kompatibilnosti; održavanje zajedničkih brifinga i zajedničko planiranje rada.⁵⁶

U prevazilaženju postojećih problema, izuzetno je važna uloga i rad Mreže nacionalnih eksperata zajedničkih istražnih timova koja je formirana 2005. godine sa ciljem da implementira Haški program prema kome svaka država članica Evropske unije treba da odredi nacionalnog eksperta sa ciljem ohrabriranja i podrške formiranju zajedničkih istražnih timova i radi razmene iskustva najbolje prakse.⁵⁷ Od osnivanja, Mreža nacionalnih eksperata zajedničkih istražnih timova se sastaje jednom godišnje, a sekretarijat ove mreže se nalazi u okviru Evropske pravde. Sekretarijat promoviše aktivnosti Mreže i pruža podršku nacionalnim ekspertima u svom radu. Od 2012. godine sekretarijat je podržao razvoj oblika pružanja pomoći stručnjacima iz prakse koji učestvuju u radu zajedničkih istražnih timova, uključujući postignute rezultate, pravna pitanja i teškoće u praksi na koje su naišli. Prva verzija evaulacije zajedničkih istražnih timova je sprovedena 2014. godine.

I pored sporog rasta broja zajedničkih istražnih timova koji se formiraju,⁵⁸ njihov rast svake godine je evidentan. Na taj način se potvrđuje da oni igraju ključnu ulogu u smislu efikasnog sprovođenja istrage u slučajevima krivičnih dela sa prekograničnim elementom i povećavaju uzajamno poverenje između nadležnih organa država koje učestvuju u radu ovih timova. I pored evidentnih prednosti, kao i identifikovanih nedostataka, praksa će pokazati da li će ovaj instrument međunarodne saradnje u krivičnim stvarima opravdati očekivanja.

LITERATURA

- Bakker E., Powderly J. /2011/: Joint Investigation Teams – Added Value, Opportunities and Opstacles in the Struggle against Terrorism, *The International Centre for Counter – Terrorism* No, 1, the Hague.
- Block L. /2011a/: Joint Investigation Teams, The Panacea for Fighting Organised Crime? *Paper for the ECPR Annual Conference*, Reykiavik, Iceland, august 2011.

55 L. Block /2011a/: *op. cit.*, pp. 13–14.

56 Videti: Evaluation of the Joint Investigation Teams (JIT)/ Joint Investigation Response (JIR) Strategy /2002/: Jointly commissioned by NSW Department of Community Services, NSW Police Service, NSW Health, June 2002, p. 26. http://www.community.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0010/335539/jirt_evaluation.pdf

57 Videti: Council Document 11037/05.

58 Tako je na primer u periodu od 2004. do 2009. u okviru Evropske unije bilo formirano ukupno 39 zajedničkih istražnih timova, a države koje su učestvovala u nekim od ovih timova su: Francuska, Španija, Holandija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Litvanija, Belgija, Nemačka, Slovačka, Rumunija, Portugalija, Finska, Švedska, Estonija i Bugarska. Krivična dela koja su bila predmet istraga zajedničkih istražnih timova su: terorizam, trgovina narkoticima, ubistvo, falsifikovanje bankarskih kartica, organizovani kriminal, krađa motornih vozila, trgovina ljudima, krađa automobila, pljačke bankomata. L. Block /2011b/: *op. cit.*, p. 22.

- Block L. /2011b/: EU joint investigation teams: Political ambitions and Polices Practices –in: *Cross-border Law Enforcement Regional Law Enforcement Cooperation – European, Australian and Asia-Pacific Perspectives* (S. Hufnagel, S. Bronit, C. Harfield, eds.), Routledge, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1662649.
- Bruggeman W. /2007/: *The future of Europol and its limits*, 10th April, http://www.europarl.europa.eu/hearings/20070410/libe/bruggeman_en.pdf.
- Convention of the Southeast European Law Enforcement Center, [http://www.selec.org/p521/Convention+of+the+Southeast+European+Law+Enforcement+Center+\(SELEC\)](http://www.selec.org/p521/Convention+of+the+Southeast+European+Law+Enforcement+Center+(SELEC)).
- Council Act of 26 July 1995, 95/C 316/01.
- Council Decision of 28 February 2002.
- Council Framework Decision of 13 June 2002 on joint investigation teams, 2002/465/JHA, <http://www.kmu.gov.ua/document/227615621/COUNCI~1.DOC>.
- Council Decision of 6 June 2003, SL L 181, 19.07.2003. godine.
- De Moor A. /2005/: *Joint Investigation Teams: Belgium, the Netherlands, the United Kingdom – Can (or should) Europol Participate?*, Dissertation deposited to obtain the degree of master of European Criminology and Criminal Justice Systems, Gent University, Faculty of Law, Academic year 2005 /06.
- Direktiva 2014/41/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 3. aprila 2014, o evropskom istražnom nalogu u krivičnim stvarima, SL L 130/1.
- Draft Informal Expert Working Group on Joint Investigations: Conclusions and Recommendations 2 to 4 September 2008, Vienna, CTOC/COP/2008/CRP.5, 8, <http://www.unodc.org/documents/treaties/COP2008/crp5.pdf>.
- Evaluation of the Joint Investigation Teams (JIT)/ Joint Investigation Response (JIR) Strategy, Jointly commissioned by NSW Department of Community Services, *NSW Police Service, NSW Health*, June 2002, http://www.community.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0010/335539/jirt_evaluation.pdf.
- Helmberg M. /2007/: Eurojust and Joint Investigation Teams: How Eurojust can support JITs, 245–251, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-007-0012-9.pdf>.
- Horvatits L., De Buck B. /2007/: *The EUROPOL and Eurojust Project on Joint Investigation Teams*, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs12027-007-0016-5.pdf>.
- Home Office Circular 26/2004, <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130326135245/http://www.homeoffice.gov.uk/about-us/corporate-publications-strategy/home-office-circulars/circulars-2004/?showall=true>.
- Joint Investigation Teams – Proposal for Designation of National Experts, Council Document 11037/05, 8th July 2005, <http://eurojust.europa.eu/doclibrary/JITs/JITs%20framework/Council%20Document%20establishing%20the%20JITs%20Network/JITs-Council-document-11037-05-EN.pdf>.
- Kapplinghouse J.: Joint Investigation Teams: basic ideas, relevant legal instruments and first experiences in Europe, *134th International Training Course visiting experts' papers*, http://www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No73/No73_07VE_Kapplinghaus2.pdf.
- Le V., Bell P., Lauchs M. /2013/: Elements of Best Practice in Policing Transnational Organizer Crime Critical Success Factors for International Cooperation, *International Journal of Management and Administrative Sciences*, No. 3/2013.
- OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia, Expert Seminar: *Effective Means of Investigation and Prosecution of Corruption*, Bucharest, Romania on 20–22 October 2010, <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>.
- Official Journal C 024, 23/01/1998 P. 0002 – 0022.

Official Journal of the European Union L 119/89.

Official Journal C 358, 13/12/2000 P. 0002 – 0007.

Official Journal C 002, 06/01/2004 P. 0003 – 0012).

Petrić S. /2009/: Zajednički istražni timovi u Evropskoj uniji, *Polijska sigurnost* br. 4/2009.

Praktični vodič o zajedničkim istražnim timovima 6128/1/17, Rev. 1, 14.02.2017, SL.C.18.

Rezolucija vijeća o tipskom sporazumu o osnivanju zajedničkog istražnog tima (ZIT), 2017/C 18/01, 19.1.2017. *Službeni list Europske unije* C 18/1.

Rošić M. /2009/: Perspektive Republike Hrvatske u suradnji putem EUROPOL-a, *Polijska sigurnost* br. 4/2009.

The Police Cooperation Convention for Southeast Europe, <http://www.pccseesecretariat.si/index.php?page=documentspcc&item=35>.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) /2010/: *Trafficking in Persons & Smuggling of Migrants, Guidelines on International Cooperation*, February 2010, p. 26. <https://www.un.org/ruleoflaw/files/UNODC%20Trafficking%20in%20Persons%20and%20Smuggling%20of%20Migrants%20Guidelines.pdf>.

Zakon o potvrđivanju Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dopunskih protokola, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori* broj 6/2001.

Zakon o potvrđivanju Konvencije o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi, *Službeni glasnik RS – Međunarodni ugovori* broj 70/2007.

Zakon o ratifikaciji Konvencije UN protiv korupcije, *Službeni list SCG – Međunarodni ugovori* broj 12/2005.

Tatjana Bugarski

Faculty of Law, University of Novi Sad

JOINT INVESTIGATION TEAMS AS AN INSTRUMENT OF CROSS-BORDER CO-OPERATION IN CRIMINAL MATTERS

SUMMARY

Modern life conditions in the era of information technology expansion, global movement of people, goods and services have caused the expansion of various forms of cross-border criminality. The fight against these forms of crime requires permanent improvement of existing instruments of cross-border cooperation in criminal matters, as well as the creation of new ones. One of the most effective cooperation instruments are joint investigation teams. The specifics and the results of this instrument in practice, deserve special attention. In this paperwork the author deals with joint investigation teams and next issues: the occurrence and development of this type of international legal assistance in criminal matters, regulations concerning joint investigation teams, the Practical guide for the formation and functioning of the joint investigation teams (2017) and the difference between joint (parallel) investigations, joint investigation teams and joint investigative bodies. Also, attention has been paid to the role of Eurojust, Europol, OLAF and the SELEC Center in the joint investigation teams.

Keywords: international cooperation, joint investigation teams, Eurojust, Europol, OLAF, SELEC